



Chryścijanskaja

Dumka

BIEŁARUSKI KATALICKI DWUTYDNIOWIK

№ 5 (131).

Wilnia, 5 sakawika 1937 h.

Hod X.

Pani W. Pełčynskaja ab Bielarusach

Pani Wanda Pełčynskaja jość pasłom u Sojm ad Wilenščyny. 18. II sioleta jana skazała ũ Sojmie ab Bielarusach pramowu, jakoj — pawodne „Kur. Wil.“ № 51 — ahulny i haloŭny źmiest tut drukujem.

— Siarod nacyjanalnych mienšaściaŭ — kazała p. W. P. — bielaruskaja sprawa nie zajmaje haloŭnaha miesca, ale adnosicca da jaje treba paważna, choćby dziela taho, što sprawa heta maje żyćcio-waje napaćcie. Na praciahu 19 stahodździa aź da wialikaj wajny na bielaruskich ziem-lach adbywałasia rusyfikacyja. Naźal i niekatoryja polskija palityki, bielaruskiju nacy-janalnuju świedamaść i wa-rožaść da Polšcy časta ũwa-żajuć za adno i toje samaje i hetkim čynam padświeda-ma paddzieržwajuć henu rusy-fikatarskiju palityku i kirujuć Bielarusaŭ ũ bok rasiejščyny.

Pani W. P. dalokaja ad ta-ho, kab pieraaceniwać siłu bielaruskaha ruchu, ale tak-ža sama nia wiera, kab u wialikaj swajej masie biela-ruski sielanin zabyŭsia swajej mowy i spolsčyŭsia. Woś-ža

niedarečnaścij było-b zaba-raniać hawaryć pabelaruku ũ uradach, nie dapuskać bie-laruskaj mowy ũ polskim ra-dyjo, a bielaruski abjezdny teatr uwažać za niešta pra-stupnaje. Baraćba z bielar-u-skim jazykom moža ũ wyni-ku dać tolki pačućcio apryč-naści nawat tam, dzie jšče hetaha niama.

Nia treba tak-ža bielu-ruskaha ruchu ũwažać, jak nie-šta štućnaje i minajućaje. He-ty ruch maje naturalnyja i re-alnyja asnowy i mahčymaści swajho razwoju. Kali nawat źlikwidawać tuju ci inšuju bie-laruskiju arhanizacyju, dyk heta susim nia znača, što he-tym užo źlikwidujecca biela-ruski nacyjanalny ruch. Pali-tyka zabarony i pieraškodaŭ kulturna - praświetnaj bielu-ruskaj pracy budzić zwyčajna niawieru ũ mahčymaść lehal-naj pracy, uzbudźaje niena-wiść da ũladaŭ, budzić pačuć-cio ũłasnej siły i ũrešcie — što najwaźniejšaje — zmuša-je da nielehalnaj pracy i wia-dzie da zblieźnia z kamu-nistami.

Ŭ bielaruskim siale wyra-staje ũžo nowaja sprawa — heta sprawa bielaruskaj inte-

lihiencyi, katoraja nia maje naturalnaha adplywu i żywie na siale ũ biadzie i časta ũ halicie. Tymčasam hety ludz-ki mataryjał jość wartasnym i treba jaho adpawiedna wy-karystać. Bielaruskaj intelihiencyi treba dawać pasady ũ dziaŕžaŭnych uradach.

Pani W. P. wiera, što Prem-jer wyniščyc zwyčaj šukańnia dziaŕžaŭnaj nielojalnaści ũ tych hramadzian Polšcy, jakija wy-raźniej, čym inšyja pryznajuc-ca da bielaruskaj nacyjanal-naści. Wiera tak-ža, sto Prem-jer spynić nakładańnie karaŭ za wiodry, za studni, za śmiet-nik, za sabaku — tady, kali sapraŭdy raschodzicca ab na-cyjanalnuju palityku.

Uradawiec, što biespasred-na stykajecca z bielaruskim nasielnictwam, pawinien znać bielaruskiju mowu, kab mah-čy z im parazumiecca.

Bielaruski sielanin choča čytać, ale nia maje čaho. Za-kryćcio „Biel. Krynicy“ jość pamyłkowym. Z adsutnaści bielaruskaj hazety sialanie čy-tajuć rasiejskuju. —

Hetak bolš-mienš wyhla-daje mowa ab Bielarusach p. W. P. Wiedama, usiaho ab nas jana nie skazała, dy j to

Дзяржаўная
Беларуская РСФСР
Імя Я. І. Леніна

Arcybiskup Jury Matulewič i Biełarusy

(U 10 tyja ŭhodki jaho śmierci).

Sioleta 27.1 minula 10 hadoŭ, jak pamior u Koŭnie z tytułam arcybiskupa, byŭszy wilenski biskup, Litowiec, Jury Matulewič. Był heta praŭdziwy Chrystusawy Apostał. Da ŭsich jon adnosiŭsia sprawiadliwa. Sprawiadliwyni jon był i da nas Biełarusaŭ. Woś-ža ŭ 10-tyja ŭhodki jaho śmierci i my jaho ŭspaminajem.

Ab arcyb. J. Matulewiču ŭ 1933 h. wyjšła ŭ Litwie kniżka („Arkiwyskupas Jurgis Matulevičius“), u jakoj roznyja asoby pamiaścili ab im swaje artykuły i ŭspaminny. Miż inšymi jość tam uspamin słuhi arcybiskupa A. Meciunasa, u jakim śmat jość cikawych wiestak ab

je, što skazała — zrazumiełaja reč, z punktu hledžańnia wyklučna polskaha — dalokim jość da taho, jak biełaruski nacyjonalny ruch u Polšcy wyhladaje sapraŭdy. Adnak treba śćwierdzić, što mowa p. W. P. — heta hołas śmieły i ślachotny, što śmat u sobie maje praŭdy, i što Biełarusy jej i za heta pawinny być udziačny.

adnosinach arcybiskupa i da Biełarusaŭ. Ważniejšyja z henych wiestak pieradrukoŭwajem dasłoŭna. Woś jany:

— Ja prybył da biskupa J. M. ŭ Wilniu, — kaža A. Meciunas — u sprawach kaścielnych majejrod naj Radunskej parafii. Miż inšym biskup skazał, što jon patrabuje čaławieka, jaki-by ŭmieł palitoŭsku, papolsku, **pabiełarusku** i parasijsku. Hetkim čaławiekom akaazaŭsia ja i chutka apynuŭsia ŭ biskupa kwatery...

Klerykaŭ, jakija służyli biskupu da św. Imŭszy, zaprašaŭ jon na harbatu. Ab ich nacyjonalnaści zwyčajna wiedaŭ zahadzia. Z Litoučami hawarył palitoŭsku, z **Biełarusami pabiełarusku** i z Palakami papolsku. Dzieła taho, što ŭ Wilenščynie niamala biełarusaŭ jość społščanych, dyk biskup klerykaŭ Biełarusaŭ zachwočwaŭ nie zabywacca swajej rodnaj mowy, kab mahć paśla bolš karysna pracawać dla swajho narodu. U niekatorych kaściołach biskup dazwolił karystacca biełaruskaj mowaj...

Dzieła taho, što duża časta prychođzilasia spatykacca z Biełarusami, pieraważna z sialanami, jakija wyklučna tolki pabiełarusku

haworać i inakš nie rozumiejuć, kab lepš nawučycca ich mowy, biskup čytał i biełaruskija kniżki. Niezrozumiełyja słowy ja jamu objaśniał.

Biskupa mnohija bačkam nazywali. Pomniu, adzin ksiondz Biełarus wyjšaŭszy ad Biskupa, skazał: „Z biskupam pahawarył jak z bačkam, aź lahčej na sercy“.

Asabliwa ščyra biskup hawarył z sialanami. Bywała wypytaŭ ab usich padrobnosciach ich żyćcia, a tak-ža razwažaŭ ich i paciašaŭ. A kali haworały zaŭważył, što Biełarusam polskaja hutarka nie ŭdajecca, sam pačynał hawaryć pabiełarusku. Pomniu, jak adzin biełarus sialanin, wyjšaŭszy ad biskupa, kazał: „Wot biskup, dyk biskup! Čatyroch biskupaŭ znał, ale ni adnaho takoha nia było. Pryniał, u miakkaje kresta pasadził, raspytał pra żonku, pra dzieciej, pra skacinu... Wot dobry, dyk dobry!“ —

Hetak adnosiŭsia arcyb. Matulewič da biełarusaŭ, jak ab hetym uspaminaje jaho słuha A. Meciunas. Praŭda, my znajem jašče bolš ab sprawiadliwych jaho da Biełarusami adnosinach, ale chopić i hetaha, kab ušanawać pamiać wialikaha biskupa, ščyraha našaha pryjaciela, u 10-tyja ŭhodki jaho śmierci.

K. M.

Ad. Stankiewič.

Mahnušeŭski i Babroŭski.

(Da wytokaŭ biełaruskaha adradžeńnia).

I.

Mahnušeŭski.

(Praclah).

* * *

Kali ŭźniałasia hetaja sprawa, to źwiarnuli ŭwahu na szkoła i na ks. Mahnušeŭskaha. Daniašli heta Juraha i Radziwił.

Pry hubernatary kn. Radziwił stał dakarać ks. Mahnušeŭskamu, što pryčyna buntu heta jon i jaho szkoła. Ks. Mahnušeŭski maje, moŭ, hramadny ŭplyŭ na narod, moh-by wyjści da ich i ŭhawaryć supakarycca pier d panam, ale ks. Mahnušeŭski heta zrabić nie chacieł, ssyłajučysia na chwiarobu, a za wykryćcio škodnaj szkoły hraził, aprača taho, pażalicca biskupu.

Hubernataru pakazaŭsia dziŭnym hety čaławiek, saŭsim nie padobny da druhich. Saŭsim ździčeł, spraścieł i z muzykami trymaje.

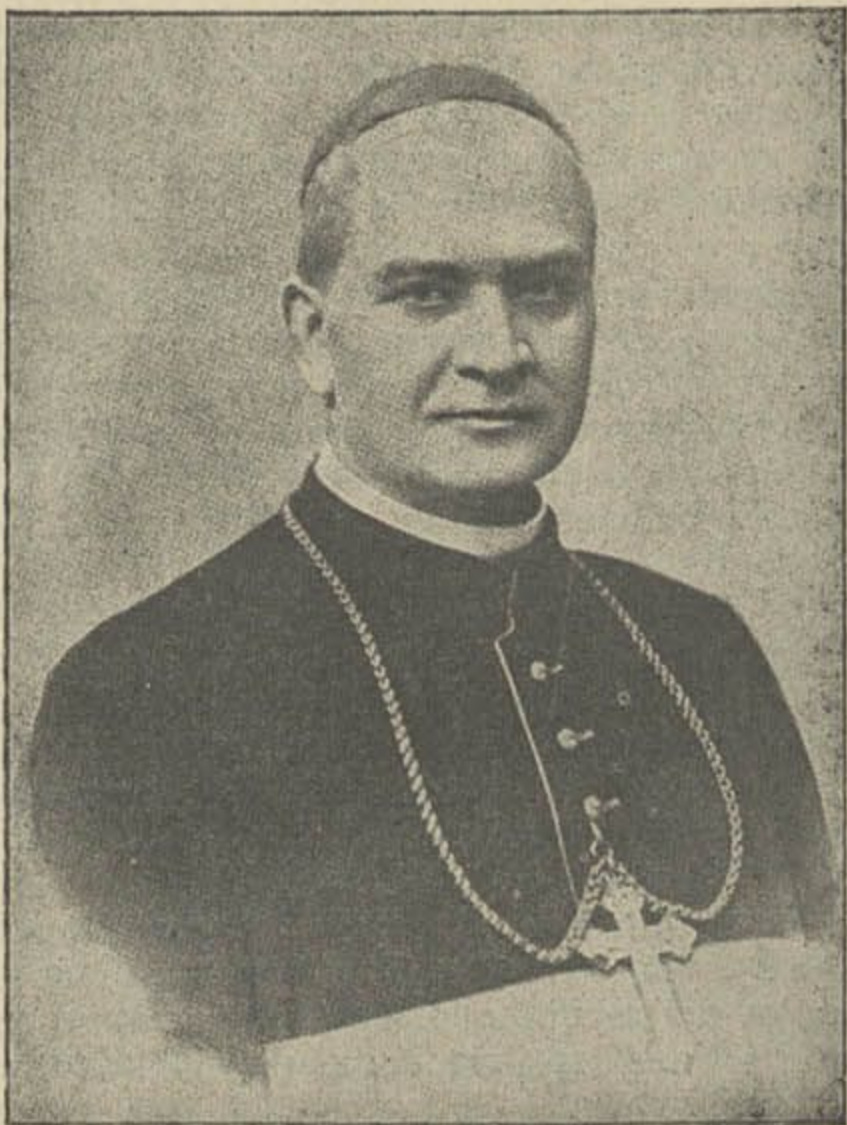
U adnaho z wučniaŭ, Bachryma, znajšli wieršy, katoryja pakazalisia padazronnymi. Palcyja sta-

ła šukać druhich wieršaŭ i bolejš. Ciapier pačalasia nowaja sprawa ab škole.

Aŭtar „Powieści z času mojego“ padaje nie saŭsim akuratnyja wiestki ab wykryćcio szkoły. Pawodle jaho sloŭ, jeździli ŭ Krošyn dzieła hetaha sam Nawasilcaŭ i rektar wilenskaha ŭniwersytetu Pelikan i z razhaworaŭ z ksiandzom Mahnušeŭskim dazwedalisia, jakaja škodnaja jaho szkoła. Dakumanty, katorymi ja karystaŭsia, a im treba wieryć, ničoha ab hetym nia kažuć. Sprawa była inačaj, krychu praściej i jašniej. Horadzienski hubernatar, atrymaŭszy žalabu Jurahi i Radziwiła ab buncie sialan, pajechał na miesca sam. Juraha i Radziwił skazali, što pryčynaj usiamu szkoła.

Pačalasia śledztwa ab škole. Chto wučyc, čcho wučać, skolki wučniaŭ, jak nazywajucca. Radziwił tolki tady ŭbačył, što jon daloka zajšoŭ uswajej žalobie, što nielha saŭsim zakrywać szkoła, a chapila-b zrabić niekatoryja pieramieny ŭ škole: treba adsunuć škodnaha čaławieka arhanistaħa Arłoŭskaha, dać dla dahladu szkoły bolš zdolnaha wikaraha, i kab sam probaršč nie naznačaŭ wučycialoŭ i ich pamocnikaŭ.

Widać, staromu Mahnušeŭskamu śledawaciel nia raz stawił pastku i praz heta dawiedywaŭsia, jak wučyli wučniaŭ. Ks. Mahnušeŭski stał chwalić Paŭła Bachryma, što jon bolejš wieršaŭ napamiać wiedaje, a nia tolki tyja, što ŭ jaho ŭziali.



† Arcybiskup Jury Matulewič.

Mnohija moža jašče j nia wiedajuć, što jość u nas biełaruski katalicki malitaŭnik „H o ł a s D u ŝ y“. Woś-ža biełarusam katalikom prypaminajem ab hetym, radzim kupić jaho (kaštuje tolki 50 hr.), zaŭsiody brać z saboj u kaścioł i malicca z jaho.

Kniaź Radziwił u taho-ż śledawaciela hetak świedczy ab škole i ab Mahnušeŭskim: „Ks Mahnušeŭski nikoli nie dawaŭ nawuk, potrebnych dla narodu, a, zaprošany prystawam, nie chacieŭ strymliwać sialan ad buntu, dadzienaje prystawam abjauleŭnie pračytaŭ publična ŭ kaściele, ale mužykom pakazałasia što jon trymaje ichniuju staranu, nie karystaŭ z swajho pałažeŭnia dzieła ŭspakajeŭnia, i nia choča ŭhawaryć sialan pajsci na rabotu. Woś hetkija adnosiny i byli pryčynaj taho ŭkoru, što z jaho školy nia moža wyjści ničoha dobraha, bo jon sam nie staraŭsia, a toj, chto wučyŭ dziaciej. Parafijanowič, nia zdaleŭ nawučyć dziaciej pawinnaści ichniaha stanu i ŭmacawać prawyły dobray marałaści, bo lubiŭ wypić, i razam z druhimi pisaŭ roznyja załaby na pana. Aprača taho pry mnie pa zahadu Mahnušeŭskaha chłopcyki deklamawali niaho-żyja dla sialanskich dziaciej bajki i wieršy, heta byŭ najlepszy dowod, jaki kirunak školy. Adnača ciapier napeŭna skazać nie mahu, kab heta szkoła była pryčynaj usich hetych sumnych zdareŭniaŭ, bo ja ŭ hetym dwary nia żyŭ i ŭsia drabiza błaħoha ŭplywu nawuk mnie niewiadoma“.

Juraha horaj adzywaŭsia ab škole i ab wučycielu Parafijanowiču, nazywajućy jaho buntaŭščykom. Nia možna, moŭ, jamu darawać taho, što jon u swaich rapartach nazywaje wučniaŭ miaščanami, a nie sialanami, i sabraŭnyja takimi, kaža, wučciami dzieci mahli nawučycca nia stolki malitwy,



świataja Helena.

Ad prostaj biednaj dziaŭčyny da najwyšejšych stupieniaŭ sławy carycy rymckaj, ad nizekaha pahanstwa da wysokaj świataści chryścijanskaj — woś ślach życiowy światoj Heleny.

Żyła Helena siarod many hetaha świetu, majućy zaŭsiody dźwiery adkrytyja da karvstaŭnia z jaho, a ŭsiožtaki, jak ubačym, ŭścierahčysia ŭmieła ad jaho błaħich upływaŭ i serca swajo zachawała ŭwieś čas wolnym i Bohu addanym. Kali mnohim świet zjaŭlajecca niečym škodnym, niebiaśpiečnym, joj naadwarot — jon staŭsia karysnym dla wiečnaj mety i ščaścia.

My prywykli ŭsio dačasnaje zwać manoj, nam kažuć pahardžaci świetam. Tymčasam świet— dačasnaść heta-ż dzieła ruk Bożych, tam ulażyŭ Boh mudraść i ŭsiemahutnaść swaju. Z hetaj pryčyny jość wielmi waźnym zrazumieć, što takaje świet i jakimi majuć być naŝy da jaho adnosiny.

Centralnym punktam, wiankom usich tworaŭ akazwajecca čaławiek praz swoj rozum i wolu. Jon, majućy mahčymaść usiudy bačyć śled dziejnaści Bożaj, maje tak-ža wialiki abawiazak pryznać Bohu naleźnuju chwału za ŭsio isnujućaje. Wyniatku tut nia moža być nijakaha, bo-ż i najmienšaja reč ad Boha pachodzić. Metaj ŭsiaho jość Boh, tymčasam čaławiek wolaj swajej adwiarnuć moža toj paradak adwiečnaj sprawiadliwaści i praz swajo-ż samahubstwa skirawać twory Bożyja da siable samoha. Woś dzie zjaŭlajecca taja marnaść, mana świetu. Nia świet jość marnym, ale nieadpawiednaje karystaŭ-

skolki dumak ab prywilejach i wolnaściach, i ŭmacawaŭnia ŭ uporstwie dŭ ślapoj nienawiści da dwornych zahadaŭ, a jakich nawuk nawučajuć u škole, možna pabačyć, kali paŭziracca na wučycialoŭ.

Wynikam usiaho hetaha było zakryćcio školy; ks. Mahnušeŭskaha ŭziali pad nadzor wajennaj kamandy, a pašla addali pad nadzor palicyi.

Byŭšy pad nadzoram, prvity horam, pamior ks. Mahnušeŭski 24 śnieźnia 1828 hodu, majućy kała 70 hadoŭ.

Tymčasam sprawa ab škole išła swajej čaradoj. 23 studnia 1829 hodu z Wařawy Wialiki Kniaź Kastantyn, brat Cara, razabraŭšy ŭsiu sprawu, prysłaŭ taki zahad u Wilniu: pryznać Mahnušeŭskaha niewinawatym, zwolnić ad nadzoru, a horadzieskamu hubernataru za nieahladny pastupak zabić wyhawar.

Ks. Mahnušeŭski nia moh užo hetaha pačuć: jaho ciela spačywała ŭ miortwaj ściudzionaj ziamli.

Niekatorych sialan sasłali. Chadzili čutki, što Paŭłu Bachryma byli zdaŭšy ŭ rekruty. Dumaju, što heta niapraŭda. Lišnie mały byŭ na heta. Jamu bylo 15 hadoŭ. *) —

Hetkija wiestki ab Ks. Mahnušeŭskim i ab Paŭluku Bachrymie na padstawie ŭspomnienaj kniźki i dakumentaŭ padaŭ nam A. Janułajtis.

*) M. Harecki dahadwajecca, što ŭ wojsku jon byŭ, adtul wiarnuŭsia, żyŭ u Krošynie i pamior 1891 h.

nie im. I zatym skazać treba, što hetak nieadpawiedna ũzywajućy świetu, čaławiek niatolki nie karystajecca im, ale sapraŭdy marnuje jaho.

Helena heta nie klaštarnaja dziewa, adarwana-ja ad świetu, jaje žyćcio pływie na ũzburanych chwalach siarod roznych abstawinaŭ, spryjajućych skarej da hrechu, jak da cnoty. Budućy daćkoj biednych baćkoŭ, wyručała ich u chatnich haspadarskich zaniatkach. Mieli jany zajezdny dom, niby karčmu, dzie padarožnyja mahli adpaćyć, pakrapicca. Helena prymała haściej i ũsluhoŭwała im. Skolki pryšlosia nasluchacca tut sloŭ niepryzwaitych, jakaja niebiašpieka dziaŭčynie! Adnaho razu zajechaŭ siudy niejki achwicer wysokaha wielmi čynu. Jon śledziaćy za maladoj dziaŭčynaj, zaŭważyŭ jaje niezwyčajnuju rastaropnaść i stydliwaść. Hetaja niawinnaść prydawała celaj asobie dziaŭčyny stolki čaru, što, nie zwaŭżajućy na biednaje jaje stanowišča, aŭžaniŭsia z jeju. Ciapier, jak ŭronka wydatnaha ũradaŭca rymskaha, prystroilaŭsia jana ũ wysokuju pawahu i značeńnie. Na hetaj wyšyni lohka mahła-b zakrucicca haława koŭnaj ŭančynie. Nia toje było z Helenaj. Choć nia była jašče chryścijankaj, ale jaje rozum pryrodny, uzhadawany ũ atmosfery chryścijanskaj, daŭ joj tut patrebnuju roŭnawahu ducha. Jana wykarystała swajo wysokaje stanowišča pradusim dla siabie samoj, bo nia tolki dapasawałaŭsia da jaho swajej peŭnaj pawiarchoŭnaj ahladaŭ, jak heta časta miŭ ludźmi bywaje, ale padniasła i daskanalnaść swajho charakteru, swajej dušy na roŭniu tak-ŭa wyšejšuju, zbliŭżajućysia hetak što razbołš da chryścijanstwa.

Ŭsiu starannaść i matčynuju apieku kładzie Helena na ũzhadawańnie syna swajho Kastantaha. Nie pračuwała, što ũzhadoŭwaje świetu pieršaha imperatara chryścijanskaha, prahnuła jamu adnaha tolki, kab byŭ dobrym česnym čaławiekam.

Jak dreŭka wichrami i buraj, jak ŭaleza ahniom, tak charakter čaławieka macujecca ciarpieńniem. Cezar Dyoklecijan, dajućy pawyšeńnie muŭu Heleny, zahadaŭ adnačasna jamu raŭwiaścisia z ŭronkaj, a ũziać sabie druhuju z bołš vysokaha rodu. Nia było rady, zahad musiŭ być spoŭnieny. Lohka zrazumieć moŭam, jak balučaj była razłuka z dobrym muŭam i lubym synam, katory tak-ŭa ad jaje byŭ adniaty. Razwiazku swajej niadoli znajšła Helena ũ chryścijanstwie. Jak ščyraja chryścijanka jana prywiała skora ũzburanaje serca swajo da cichoj, spakojnaj roŭnawahi. „Boh daŭ, Boh ũziaŭ, niachaj imia Jaho bahasławienym budzie.“ Sajšlasia z synam tolki tady, kali toj pašla śmierci baćki zaniaŭ niezaleznaŭ pa im stanowišča. Sonca radašci zajašniela iznoŭ ũ jaje dušy, tymbolš, što Kastanty byŭ padatnym na ũpłyŭ swajej maci chryścijanki i dawau dobruju nadzieju, što kališ i sam prymie chryścijanstwa. Padziei historyčnyja jaho skora wysoka pastawili ũ dziaŭżawie rymskaj. Pakanaŭšy swaich praciunikaŭ, sam urešcie pryniaŭ tytuł imperatara rymskaha. Kryŭ, katory pakazaŭsia jamu na niebie, jak zaruka pieramohi nad woraham, ciapier z woli i pawahi jahonaj staŭsia ũ dziaŭżawie jaŭnajadzna- kaj chryścijanstwa.

Ale iznoŭ niadoŭhaja radašć była Heleny. Kastanty ũ parywie hniewu dakanaŭ u siamji swajej zaboŭstwa. Heta tak horka zasmucila Helenu, što raŭwitaŭšysia z domam pajšla šukać paciechi ũ dalkokuju Palestynu, u kraj Chrystusa. Tam pa śladoch Jaho stupajućy, razwaŭŭała wialikaje miłaserdzie Boŭŭaje nad hrešnym rodam ludzkim. Tam na Kalwaryi znajšła zakapany kryŭ Chrystusa i spaznaŭšy jaho, dała świetu na ũspamin i bahasławienstwa.

Ks. Dr. I. Rešeć.

DAROHI NAŠAJE AJČYNY...

*Darohi našaje ajčyny!
Kali, ũ jakija wy časiny
Lahli izhibistaj pałoskaj,
Złućyli sioly, wiosku z wioskaj,
Cieraz bary i imšary,
Z jakoj, pytaŭsia, pary
ldziecie wy kudyś daloka,
Na't prost prazrečki ũ brod hlyboki?
Was čhto wywodziŭ, čhto was mieryŭ,
Dla was čhto siek bary siakieraj?
Čhto pieršy jechaŭ śledam hetym?
Kudy, pa što, z jakuju metaj?
Ech, wy darožki wiekawyya,
Ci-ŭ wy byli ũsciaŭ krywyja?
Wy šmat čaho mahli-b skazać —
Na was tajnic laŭŭyć piačać!
Adnu darožku tolki znaju —
Swajho žyćcia. Kališ pucina
Wiała ad rodnaje ajčyny,
Błukaŭsia doŭha ũ swaim kraju.
Škada. škada mnie hetych let!
O, što-b ja daŭ, kab heny śled
Ŭ mazhoč zaciorci nazaŭsiody!*

J. Bylina.

Bielaruskaja chronika.

„Bielaruskaja Krynica“ adŭyla. Haradzki Sud m. Wilni 25.II siol. razhladaŭ sprawu red. „Biel. Krynicy“ Ad. Dasiukiewiča. Sprawa datyčyla apošniaj kanfiskaty hetaha časapisu i adnačasna jaho spynieńnia na haspadarčym pasiedŭańni Wil. Akruŭn. Sudu. Hetki abarot usiej sprawie nadaŭ Apelacyjny Sud, u jaki redakcyja apelawala ad Sudu Akruŭnoha. Woŭŭa razhledziŭšy sprawu, Haradzki Sud spynieńnie „Biel. Krynicy“ skasawaŭ.

Kanfiskata adnadnioŭki. Nia-daŭna wyjšła ũ Wilni adnadnioŭka „Беларуская Доля“, jakaja ũladaj była adrazu skanfiskawana.

Red. J. Paŭniak pad nadzoram palicyi. Ŭ minulym tydni palicyja pawiedamiła red. J. Paŭniaka, što jon, na padstawie paŭstanowy Sudu, musić koŭny tydzień maldawacca ũ palicyi. Pastanowa heta wydana ũ ŭwiazku z sudowymi sprawami za „Biel. Krynicy“.

Ahulny schod Biel. Naw. T-wa adbyŭsia 28.II sioleta, na

Ŭ Bielarusaŭ Katalikoŭ.

Rekolekcyi adbylisia 25. 26, 27 i 28.II ũ kaściele św. Mikalaja. Kirawaŭ imi Ks. J. Hermanowič, maryjanin.

Pamior ksiondz bielarus u Łatwii M. Michasionak. Radziŭsia 1888 h. ũ Reŭcy, staŭsia ksiondzom 1911 h. Pracawaŭ pierawaŭna ũ Sibiry. Balšawiki byli sasłaŭšy na Sałauki. Čuŭsia zaŭsiody bielarusam i ščyra lubiŭ swoj narod.

jakim byli wybrany ũłady T-wa i abhaworany arhanizacyjnyja sprawy.

Kanfiskata pašla 7 hadoŭ. Administracyjnyja ũłady skanfiskawali apawiadańnie Ŭlad-Inicka-ha „Son Haŭryly“ i zbornik wieršau M. Wasilka „Šum barawy“, wydanyja jašče ũ 1929 h.

„Беларуская Борьба“ — miesiačnik pčalarstwa i miadowa-lgarskich ziołak. Wyjšau № 1 sioletniaha 1937 h.

Bielarusy ũ čeść Puškina majuć naładzić akademiju 14.III z nahody 100-lećcia jahonaj śmierci.



WASILKI

Addziel dla dzieci.



Ludzkoje życie.

(Kitajska kazka).

Kali byŭ stworany świet i ũsio patrebnae da życia, źjawiŭsia pierad Boskim tronam čaławiek i kaža:

— Boža, stwaryŭ Ty mianie čaławiekam. Skaży Ź, ci doŭha żyć budu, što mahu jeści, jakaja naležycca praca?

Boh adkazaŭ:

— Budzieš żyć tryccać hod. Jeści možna ũsio, što tabie budzie smakawać, rabi, što zachočaš, a ũ pracy palahču jašče tabie tym, što budzieš panam nad usimi źwiarmi.

— O Boža — adkazaŭ čaławiek, — dziakuju Tabie za los, jaki z Twa-jej łaski mnie wypaŭ. Ale zamała życia mnie daješ!

Boh ušmiachnuŭsia i kaža:

— Dobra, ab hetym pahutarym pašla. Stań woš tut z boku, bo bačyš chtości jdzie.

Pryjšoŭ woł da Boha i kaža:

— Stwaryŭ Ty mianie, Boža, wałom, chacieŭ-by wiedać, jak doŭha żyć budu, što jeści mahu i jakaja praca mianie čakaje?

— Bačyš čaławieka? — Woš jon staić — skazaŭ Boh. Jon budzie twaim panam. Jeści budzieš sałomu dy siena, a żyć tryccać hod.

— Zasmučany woł adkazaŭ:

— Ciažkoje budzie życie. Pry-hetym šmat treba żyć. Skaraci, prašu Ciabie, majo ciažkaje życie choć na niekalki hod.

Čaławiek, pačuŭšy heta, kaža:

— Boža, zabiary jamu paru hod, dy daj mnie.

— Dobra! Zabiaru wału dwaccać hod. Možaš čaławieča da-dać ich da swaich tryccaci. Tady budzieš żyć piadźiesiat hod.

Tady pierad tronam Usiewyš-niaha źjawiŭsia sabaka.

— O, Boža, — skazaŭ — Wo-la Twa-ja stwaryła mianie sabakam. Kolki hod budu żyć, čym budu żywicca i jakaja praca čakaje mianie?

— Bačyš čaławieka? Woš staić. Jon budzie twaim panam. Jeści budzieš kości i adpadki z jaho stała, dy ścierahcy budzieš jaho dom i bahaćcie. Žyć budzieš tryccać hod.

— Sapaŭdy, sabačaje życie! Hetak šmat hadoŭ maju żyć! Skaraci, Boža, lik hadoŭ ciažkaha majho życia?

Čaławiek, pobač stojačy, šapnuŭ Bohu.

— Boža, zabiary jamu častku życia, dy achwiaruj mnie!

Ušmiachnuŭsia Boh i kaža:

— Chaj budzie, jak chočaš. Zabiaru sabaku dwaccać hod i dam tabie.

I hetak stalasia, što sabaka żywie dziesiac hod, a čaławiek siemdziesiat.

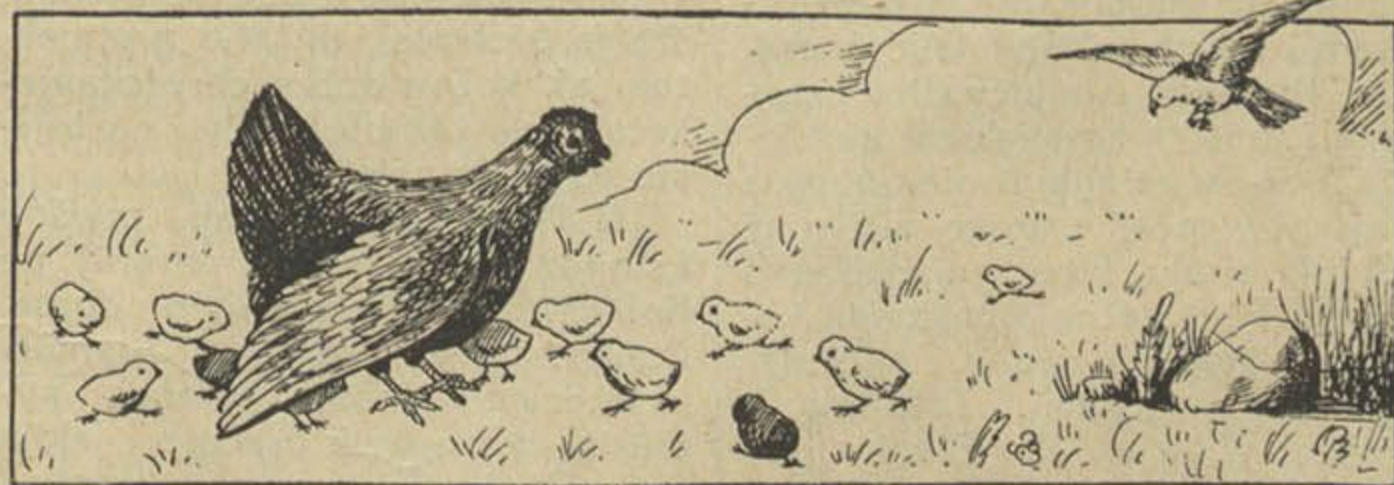
Tolki pieršyja tryccać hod żywie čaławiek paludzku, pracuje ũmieru, wiasioły i ciešycca swaim żyćciom.

U dalejšych dwaccaci hod żywie čaławiek, jak woł: pracuje ciažka panad siły, zašiody spacieŭšy i imkniecca da zdabyćcia bahaćcia, jakoje mahło-b zabiášpiečyć jaho starašć.

U praciahu nastupnych dwaccaci hod żywie čaławiek, jak sabaka: kali maje bahaćcie, ściera-že jahc cierz siły, dy ũsio ũ wieč-naj trywozie. dy ũ wiečnym strasie zhuby. Nia choča z nikim swaim bahaćciem padzialicca. Wia-dzie życie biaz krychi radaści i wiasiołaści.

Usio panury dy maŭkliwy.

Hryška Biadulski.



IV. Sumny čas

u Połackim Kniaźstwie.

Sumny čas nastaŭ dla biela-ruskaha narodu pa śmierci ũsia-sława. Paasobnyja bielaruskija kniazi pierastali sluchać połackaha kniazia. Razharełasia chatniaja wajna. A ũ hetym-ža časie wojska paŭdniowa-ruskich kniazioŭ što-raz bolš i bolš zaliwała našu bač-kaŭščynu, niščyła našyja harady, rujnawała naš kraj. Ziemli, što prylahajuć da Dniapra, Dźwiny,

Prypiaci, Biareziny, dymilisia pa-žarami; hareli i pušcieli harady i sioly; žycharoŭ, ahrablenych i zra-nienych, celymi tysiačami zabira-li ũ pałon i hnali na poŭdzień, a paźniej, jak niawolnikaŭ, pradawa-li ũ dalokuju Aziju. Sumny hety abraz zakončyŭsia chaŭrusnym pachodam paŭdniowa-ruskich kniazioŭ u 1127 h. na Bielaruš. Pad hetaj nawałaj, u 22-hodzie pašla śmierci ũsia-sława, paŭ i Połack.

Zdawałasia, što ũžo nijakaja siła nie padymie bielaruskaha na-

rodu. Čužyncy razhaspadarawalisia ũ našym kraju i ũsiakami sposo-bami staralisia jak najbolš jaho wykarystać. Pdnak-ža narodnaja ciarpliwašć maje swaje hranicy. U try hady pašla razhromu biela-ruskaha kniaźstwa paŭdniowa-ruski-mi kniaziami wybucha paŭstań-nie proci najeźnikaŭ. Čužyncy z našaha kraju byli wyhnany, a ũ Połacku sabrałasia wieča, na ja-kim Wasilka Rahwałodawiča, ũsia-sławaha ũnuka, vybrali kniazem.

W. Jermałkowič.



× **Mižnarodny katalicki mirny kanhres.** U Utrechcie niadaŭna adbylosia pasiedžańnie rady halandskaha Katalickaha mirnaha sajuzu pad kiraŭnictwam daminikanina a. prof. I. Korsa. Na hetym pasiedžańni abhaworany byŭ plan sklikańnia ŭ 1937 h. ŭ Hagu mižnarodnaha katalickaha mirnaha kanhresu. Na hety kanhres majuć być zaprošany wydatnyja asoby — kataliki z usiaho świetu, jakija pracujuć dla dobra miru na ziamli.

× **U Juhasławii** jość 6.785.000 prawasłaŭnych, 5.517.000 katalikoŭ, 1.561.000 mahametanaŭ i 250 000 asob inšych wierawyznańniaŭ.

× **Pałac biazstydnyja knižki.** Palicyja ŭ Londynie (Anhlii) spaliła 38.000 pornohrafičnych (biazstydnych) knižak i žurnałaŭ, skanfiskawanych ŭ kniharniach.

× **Zmahańnie meksykanskich katalikoŭ za adčynieńnie kaściołaŭ.** Jak wiedama, u Meksyku ŭžo ad daŭšejšaha času idzie zmahańnie miž katalikami i biazbožnikami, jakich mnoha jość u uradzie. Apošnija, majućy siłu, pazačyniali mnoha katalickich kaściołaŭ. Woš-ža kataliki ŭ niekatorych miajscoch začali ciapier adčyniać kaścioły siłaju. I tak, niadaŭna ŭ Orižabi 50-tysiačnaja hramada katalikoŭ, bjućy ŭ zwany, adčyniła nieskalki kaściołaŭ. Taksama ŭ mieście Willa de Rio Blanco kataliki siłaju nie dapuścili začynić ichnija kaścioły. Palicyja pry takich wypadkach čujecca biazradnaja i mnoha nie pieraškadžaje, bo baicca wyklikać bolšych zaburęńniaŭ.

× **Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres.** Nastupny mižnarodny Eucharystyčny Kanhres adbudziecca sioleta 26–29 traŭnia ŭ stolicy Wuhorščyny Budapeście, u čeść św. Ściapana karala Wuhorščyny, jakoha budzie prypadać 900-hodździe.

× **Mižnarodny Kanhres Katalickich Lekaraŭ.** U Rymie ad 28

da 31 sakawika adbudziecca Mižnarodny Kanhres Katalickich Lekaraŭ. Kanhres začniecca nabaženstwam u bazylicy św. Piatra. Padčas Kanhresu buduć pračytany dwa referaty ab roli lekaraŭ u katalickaj akcyi. Učaśnikaŭ kanhresu prymie św. Afciec.

× **Mižnarodny Kanhres Biazbožnikaŭ.** Niadaŭna ŭ Maskwie adbyŭsia Mižnarodny Kanhres Biazbožnikaŭ i Wolnadumcaŭ. Na hetym Kanhresie abhaworana spra-

wu stwareńnia wialikaj prociurelihijnaj centrali i „Biazbožnickaha Internacyjanalu“ pad apiekaju maskoŭskich kamunistaŭ. Pastanoŭlena ŭ najbližejšym časie stwaryć specyjalny mižnarodny fond dla prociurelihijnaj prapahandy. Praramu pryńiatuju Kanhresam na budućyniu charakteryzujuć słowy Jarasłaŭskaha-Hubelmana: „Choćam usie cerkwy zamianić u polymia.“ Jakaja dzič!



Bielarusa abminaje.

Naležu ja da parafii św. Rafała. Da 1935 hodu — kožny hod ksiondz z kaścioła św. Rafała, chodziaćy pa Kaladzie, zachodziŭ i da mianie (bo widać nia wiedaŭ, što ja bielarus), ja jaho pryjmaŭ, tak jak kožny dobry chryścijanin-katalik — nia hledziaćy na toje, što ksiondz palak.

U 1935 hodzie, kali pryjšoŭ ksiondz (z tej samaj parafii) pa Kaladzie, mianie nia było doma. Žonka tak-ža wietliwa pryniła ksiandza z kaladoj. Ksiondz pytaŭsia: hdzie muž pracuje, jakija hazety čytaje. Haspadynia chaty i adkazała jamu, što muž pracuje ŭ bielarskaj drukarni i što čytaje „Chryścijanskuju Dumku.“

Na heta ksiondz zaprapanawaŭ, kab wypisać polskuju hazetu za pasrednictwam jaho. Žonka nie zhadziłasia.

Ad hetaha razu, chodziaćy pa Kaladzie, ksiondz pačaŭ abminac našu chatu.

Wilnia, wul. Plutonowaja 20-a.

J. Baħdanowič.

Jak żywuć u našaj wioscy.

Naša wioska Skarada, Družinaŭskajhmyny, Wialejskaha paw.

lażyć pry hranicy balšawickaj. Pry samaj hranicy, heta znača, jak u miašku, tolki jon nie zawiazany. Ciažka nam żyć, siadzim u chłodnych chatach, bo nia majem čym abahreć, niama apału.

M. P.

Ja rad z „Chr. Dumki.“

Dziawieniški. Atrymaŭ ja „Chr. Dumku,“ za katoraju wielmi dziakuju. Ja tak palubiŭ jaje, što naprašywaju ŭsich, kab pasłali hrošy na „Chr. Dumku,“ taksama i ja, kali wymiarkuju jakuju załatoŭku, to pryšlu, bo z achwotaj chaču paddzierzyć „Chr. Dumku.“

Z. K.

Budziem trymacca swajho.

Tabaryški, Wil.-Trockaha pawietu. Naša parafija badaj wyklučna katalickaja i bielarskaja. U našaj parafii šyroka wialasia bielarskaja kulturna-aświetnaja rabota — praz Hurtok B.I.H. i K. Ciapier, kali B.I.H.K. žlikwidawali, my budziem trymacca swajho, pašyrajućy „Chr. Dumku.“

Merečanin.





Kajzer-Wilhelm jznoŭ zdarowy:
Pa-staromu siaćeć drowy.
Kaža: „Pień, choć i ćwiardziejšy,
Z usich tronaŭ najmacniejšy!
Bo na tronie, jak u trascy,
Siadziš tolki ŭ čužoŭ łascy...“
Tak haworyć, a dni liča,
Ci mo' Hitler nie pakliča?

Geryng chaty nia pilnuje:
Ŭsio paluje, dy paluje!
Prosta z Rymu, biaz prypynku,
Ledź uskočyŭ na mašynku
I, jak kaža wiestka świeža,
Machnuŭ Geryng ŭ Bielawiežu.
Ażno Stalinu nia śpicca,
Jamu chitry Niemiec śnicca:
Jon waroža, ŭ „wusy duje“ —
Čamu Geryng tak paluje?
Stalin kliča Litwinowa:
„Ty lażyš, jak čornabrowa,
Buržu — kaža — čas marnuješ —
Čamu-ż ty nie zapaluješ?“
„Litwin“ kaža: „Palawaci
Ja rad, dy... bajuš stralaci;
Bo dzie tolki zapaluju,
Dyk pudłuju i pudłuju!“
Stalin kaža: „K' stienkie stanieš —
Zara lekcyju dastanieš:
Sam Wyšincki wučyć budzie —
Tolki, brat, rasšpiliš hrudzi...“

Baba ŭ Sojmie praŭdy choča.
Ŭ Wilni Cat swajo sakoča.
Jana kaža, što my — ludzi.
A Cat krepka bjecca ŭ hrudzi,
Prysiahaje i tłumacyć,
Što — jon kaža — nas nia bačyć.

Jon kryčyć ŭ swajoj hazecie:
„Bielarusaŭ niet na świecie!
Pierš byli, dy, niebaraki,
Pierajšli usie ŭ Palaki:
Ŭsie ksiandzy, papy z dziakami,
Jak u buč, paležli sami —
Ŭsie spalšcyliš hladka-čysta,
Apyrč tolki kamunistaŭ...“
Nie pamoža krem waronie —
Darma, Pani, nas baronie:
Chto pić choča — ŭ karčmu zajdzie,
Chto bić choča — pałku znajdzie. —
Boh — wysoka, Sojm — daloka:
Horkich ślozaŭ — poŭna woka...“

Doŭha Kot stahnaŭ, kruciŭsia,
Aż narešcie „akaciŭsia“:
Prywialosia „kacianiotka“ —
Deklaracyja sałodka.
Śpisaŭ świežuju prahramu
Sa staroj — jak telehramu —
Punkty dobra skaraciŭšy,
Pry tym ŭ wočy dym puściŭšy.
Kamunistam daŭ pa zadzie,
Swaim radzie, žydom kadzie, —
Kadzialnicaj bjeć pa lebie;
Ksianzom kaža: „Boh jość
[ŭ niebie!...“

A endeki, „proša-pana!“
Astalisia za parkanam:
Ŭsio skrabucca kala wucha,
„Deklaracyja — kažuć — sucha!“
Ŭkraincy štoś čakajuć:
Ŭ bocie palčykam kiwajuć.
Bielarusy — pływuc wieści —
Z tym „katom“ nia chočuć sieści.

Lawon Wietrahon.

Z p a l i t y k i

× **Kanhres nacyjanalnych mienšaściaŭ** sioleta adbudziecca ŭ Londanie 7—9 lipnia. Heta budzie XIII kanhres. Biel. Nac. Komitet u Wilni ŭžo atrymaŭ na jaho zaprosiny.

× **Sproba nowaj palityčnej arhanizacyi ŭ Polšcy.** 21.11 siol. pałk. Ad. Koc abwieściŭ praz radjo deklaracyju nowaj palityčnej arhanizacyi. Woś-ža arhanizacyja heta prypaminaje daŭniejšaje BB. Ab bielarusach nie spatykajem tam ničoha.

× **Wybary prezidenta miasta Łodzi.** Na prezidenta miasta Ło-

dzi byŭ niadaŭna wybrany Norbert Barlicki — sacyjalist. Ministerstwa jaho nie začwierdziła. Sacyjalisty zajawili, što na znak demanstracyi wybiaruć jaho druhi raz. I sapraŭdy wybrali. Što budzie dalej, — niawiedama.

× **1500 sudoŭ u praciahu hodu za abrazu polskaha narodu.** Z pasiarod karnych sudoŭ zwaročwaje na siabie ŭwahu lik sudoŭ za abrazu polskaha narodu. (I praciahu 1936 h. Sudy razhledzili 1500 takich sprawaŭ.

× **Pawietranaja siła SSSR.** Na kanhresie sawietaŭ načalnik

pawietranych siłaŭ świerdziŭ, što ŭ SSSR jość 7000 wajskowych samalotaŭ, z jakich 2000 najnowiejšaj kanstrukcyi.

× **U Finlandyi** niadaŭna adbylisia wybary prezidenta, u wyniku jakich na prezidenta wybrany Kallio, jaki 1 sakawika raspačaŭ ŭradawaŭnie. Hałasawała za im partyja ahrarnaja, socyjalisty i časć liberalaŭ.

× **Naharoda tym, što wywiŭstali Nehusa.** Ad troch užo hadoŭ pryznajuć u Medjolanie, u Italii, litrackuju naharodu za najlepší tvor italijanskaha hazetčyka, abo za pastupak, jaki prynosić sławu hazetčykam. U hetym hodzie, za hodny naharody pastupak pryznali wyświŭstannie italijanskimi hazetčykami Nehusa, cara Abisynii, uwachodziačaha na pasiedžaŭnie Lihi Nacyjaŭ i pryznali im naharodu ŭ sumie 2500 liraŭ. Cikawa, što naharoda za chulihanstwa jašče da hetaha času aprača Italii, nidzie dasiul pryznawana nia byla.

× **U Abisynii** spakoju niama. U pałowie lutaha ŭ Addis-Abebie na italijanskaha wice-karala Abisynii Grazianaha i jaho tawaryšaŭ kinuli bomby. Adłomak bomby trapiŭ Grazianaha i astaŭsia ŭ lohkich. Taksama ciaška ranieny hien. Liot, jaki tawaryšyŭ Grazianiamu. U suwiazii z hetym adrazu aryštawali ŭ Addis-Abebie 2000 žycharoŭ. U jakich znajšli aružža, tych razstralali, nad reštaj wiadziecca śledztwa. U niekatorych miascoch paŭstaje časta suproć italijancaŭ narod, dachodzić da farmalnych bajoŭ z italijanskim wojskam.

× **U Mandžuryi** nia lepš, jak u Abisynii. Wiadziecca tut partyzanckaja baračba miascowych ludziei z japoncami.

× **U Hišpanii** wialikich zmienau niama. Prawyja, uziaŭšy Malagu, dalej napierad pasunucca nijak nia mohuć. Madryt prawym jašče ŭščiaž nie paddajecca. Apošnim časam Francyja, Anhlia, Sawiety, Niemcy, Italija i Partuhalija dahawarylisia miž saboj i pastanawili nie pamahać wajujućym staronom Hišpanii i inšych da hetaha nie dapuščać. Jak heta jany wykanajuć, niawiedama, tymbolš, što SSRR i Partuhalija abierahać bierahi Hišpanii admowilisia.

× **U Anhlui** wialikaje ażyŭleŭnie. Pobač z idućym zbrajeŭniem na mory i ziamli kipić padhatawaŭčaja rabota da karanacyi Jura VI, jaki ŭstupiŭ na karaleŭski pasad pašla Edwarda VIII, što zroksia karaleŭskaha pasadu. Šy-

U prawasłaŭnych

Ab biełaruskaj mowie pryzabyŭ.

Nowy kiraŭnik Haradzienska-Nawahradzkaj prawasłaŭnaj eparchijaj episkap Sawwa ŭziaruŭsia niadaŭna z zaklikam da paduładnaha sabie duchawienstwa, kab jana dla dabra Carkwy i Dżiarżawy dobra nawučyłasia polskaj mowy i polskaha prawapisu.

Wiedama, duchawienstwu dżiarżajuju mowu treba wiedać, ale treba jamu tak-ža wiedać i mowu prawasłaŭnaha narodu, a znača — i mowu biełaruskaju. Tymčasam episkap ab hetym i pryzabyŭ. Usialak bywaje na hetym Bożym świecie!

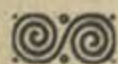
juć ciapier tam z pryčyny karancacy modnyja dla karala i jaho ŭhonki fraki i sukienki, spracajuca miż saboj lordy, katory z ich maje padać biełuju rukawiczkę karalu padčas karancacy, a katory maje padać karalu dywan pad nohi, zaprasili taksama Nehusa, z čaho Italija duža niezdawolena.

× **U Meksyku** pamieščaŭnie Trockaha ścieraže biezpieraryŭna 30 milicyjantaŭ. Aprača taho milicyjanty na matacyklach časta abjaždajuć wakolicu, bo meksykanskaja presa razhałasila wiestku, što z Eŭropy wyjechali ludzi, jakija choćuć zabić Trockaha.

× **19-tyja ŭhodki abwieščaŭnia niezaležnaści Estonii.** 24 lutaha estoncy ŭwiatkawali 19 tyja ŭhodki abwieščaŭnia ichniaj baćkaŭščyny wolnaj dżiarżawaj. Abwieščaŭnie heta adbyłosia 24 lutaha 1918 hodu.

× **U Litwie ŭ Koŭnu** prywiazli 35 zwanoŭ, jakija zawiesili na wieży wajskowaha muzeju. Jany zwanili-b tady, kali-b Litwa zda była Wilniu. Wiežu hetu nazwali „Wieżaju miortwych zwanoŭ“.

× **Hrecyja** tak-ža ŭwarużajecca. Niadaŭna ŭrad zamowiŭ u Turečynie bombaŭ na sumu paŭtara milijona tureckich funtaŭ. Ahułam sioleta zbrajeŭnie raście na celym świecie.



— **Wajna arloŭ z bacianami.** Źychary Afiun Karahisser (Turcija) zaŭważyli, što ad dwuch hadoŭ, pieralatajućyja tam hramady bacianoŭ, atakujuć arly. Siarod ahułšajućaha kryku adbywajecca baracba dżiubami i pazurami. Asabliwa sioleta zajadła wiadzecca hetaja baracba.

Štodzieŭ pole, lažačaje ŭ wakolicy Afiun Karahisser, husta zaslawajuć trupy bacianoŭ i arloŭ, jakija hinuć u baracbie z saboj. Tysiačy ptuśak jość rannych. Kali nastanie zmurok, ptuśki raŭlatajuca, kab nazaŭtra iznoŭ z uzmocnienymi siłami wiarnucca da baracby. Zababonnyja Źychary tych wakolicaŭ kažuć, što heta jość waraŭboj na krywawuju wajnu na ziamli.

— **Prylot ptuśak.** Z Polšcy pawiedamlajuć, što rybaki na paŭwostrawie Helu zaŭważyli prylot ptuśak z cioplych krajoŭ. Pieradusim waročajuca dzikija husi, polnyja i lasnyja ŭaŭranki, a tak-ža ŭpaki.

— **U Šwecyi** palepšała ŭćiecio i ludzki wiek pradŭżyŭsia. Ŗmiarotnaść značna pamienšyłasia. Čamu? Bo zaznačajecca bolšy postup lekarskaj nawuki, ludzi bolš dbajuć ab čystatu i paradak u čacie i haspadarstwie, a cely kraj pabahaćieŭ. Siaredniaja daŭžynia ŭćiecia ŭ mužčyn 60 hadoŭ (100 hadoŭ tamu była da 40 hadoŭ), a ŭ ŭaŭčyn — 63 hady (100 h. tamu — 43 hady).

— **Kraža raz na 100 hadoŭ.** Na małeŭkim wostrawie Hosen, jaki naleŭyć da Norwehii, ŭywie niekalki tysiać asob. Na hetym wostrawie niama ŭladziejaj. Astatni wypadak kraŭy, kali adzin hramadžianin abakraŭ druhoŭ, zdaryŭsia aŭ 1834 hodie. Damy i kramy nie začynialisia nawat unočy. Pieršy wypadak kraŭy pa 100 hadoch zdaryŭsia ŭ hetym hodie. Źychary taho wostrawu kažać, što heta zrabiŭ nia ichni ziamlak, a niejki marski bandyt. Hety wypadak mocna ŭzwarušyŭ ŭycharoŭ taho wostrawu.

— **Katalicki Kaścioł u Sawietach.** Abstawiny, u jakich znachodzicca Katalicki Kaścioł u Sawietach, jość wielmi ciaŭkija. Kala tysiačy ksiandzoŭ znachodzicca ŭ koncentracyjnych lahierach. Na 410 kaściołaŭ — adčynienych jość usiaho 11, jakija absluhowywaje ŭsiaho 10 ksiandzoŭ. I ksiandz prypadaje tam na 130 tysiać wierujućych.

— **200 milihramaŭ nikatyny zuŭwajecca ŭ ŭoŭnie, jaki kurwć.** Wučonyja dakazali, što kurcy, jakija ŭ dzieŭ kurać 40 papiarosaŭ, zuŭwajecca 220 mh. nikatyny, a treba wiedać, što čaławieka, da hetaha nienawykłaha, henyja 40 mh. nikatyny mohuć na ŭmierć atruć.

Praktyčnaje zastasawaŭnie ŭwiatła, wytwaranaŭa ŭywiolkami. Jak ŭžo wiedama, mnoha jość ŭywiolak, jakija

majuć swajo ŭwiatło, jak npr. u nas ŭyrokawiedamy ŭwiatłaŭski čarwiačok. U Indyi ŭywie takija awadni, pry pomacy ŭwiatła katorych indyjanie lowiać rybu, palujuć, a pierš ŭywalili jak swajho rodu telegrafu na wajnie. Woŭ-ža paŭstala dumka siarod wučonych, kab wykarystać toje ŭwiatło na aŭwiatleŭnie, bo elektryčnaść jość zadarahaŭa i nia ŭsiudy možna jaje stasawać.

— **Na wiestku ab nałaŭeŭni padatku na kawaleraŭ 200 niezanaťych paŭtoŭ atrymali prapazycy.** U anhielskim parlamencie zloŭany prajekt padatku na kawaleraŭ. U dyskussii akazałasia, što ŭ samym nawat parlamencie na 600 paŭtoŭ jość aŭ 200 niezanaťych. Kali heta wiestka papala ŭ presu, niezanaťych paŭtoŭ dżiaŭčaty i ŭdowy začali masawa zasypać listami z prapazycyjami ŭanacca z imi.

Wilenskaja chronika.

— **Chleb iznoŭ padaraŭeje na 1 hroŭ.** Chleb ŭsciaŭ daraŭeje. Apoŭnim časam razyŭšłasia wiestka, što canu 1 kilahrama ŭsić hatunkaŭ chleba jaŭče pawysiać na 1 hroŭ.

— **Kanfiskata „Przegł. Wileŭskiego“.** Wyjšaŭ № 2 hetaha časapisu i byŭ uładami skanfiskawany.

— **Litoŭski n-emoryjał.** Wilenskija litoŭskija arhanizacyi wyslali memoryjał Prezydentu Polšcy, u jakim usiestaronna apisana ŭćiecio litoŭcaŭ u našym kraju.

Paŭtowaja skrynka.

Katalik z pad ŭwira: Za pryslanaje dziakujem. Z wiestak skarystali. Nia sumujcie, što tam u Was hetak adnosiacca da našaj sprawy. Boh daŭ — pieramoŭam! Na abiacanaje čakajem. Prysylajcie jaknajbolš probnych adrasoŭ!

M. G. z pad Kwasaŭki: „Chr. D.“ Wam i Waŭsamu susiedu M. ŭ pasylajem. Nam duža pryjemna, što Wy prawasłaŭny i spryjajecie nam. Tak, biełarusy kataliki i prawasłaŭnyja pawinny ŭćie u poŭnaj zhodie, bo jany adzin biełaruski narod. Prysylajcie adrasy na probu!

Hr. B. Jak baćcyce, drukujem. Niekatormy nie padabajecca Waŭa mianiuška: Bładulski, moža Wy prydamajecie štoŭ wiesialejšaje?

Na „Chr. D.“ pryslali: T. ŭ. — 1,00, Rjcy Studyty ŭ Uniowie — 2,40, I. S. — 1,00, Ks. I. S. — 1,00, I. Ch. — 0,60, I. H. — 5,00, P. Ch. — 1,20, S. W. — 1,00, S. K. — 0,60, Adw. P. — 0,60, Ks. A. B. — 3,00, B. W. — 1,00, R. W. — 1,20, T. J. — 0,60, K. W. — 0,60, M. I. — 2,40, F. S. — 2,40, H. S. — 2,40, Ks. prałat H. B. — 20,00.

(d. b.).

„Chr. Dumka“ wychodzić: 5 i 20 koŭnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 2 zł. 40 hr., na paŭhoda — 1 zł. 20 hr., na try miesiacy — 60 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hraŭoŭ. Adras Redakcyi i Administracyi: Wilnia (Wilno), ŭawalnaja wul. № 1—2.

Redakcyjnaja Kalebija: Ks. Dr. I. Rešeć, Wincuk Adwaŭny, Ks. Ad. Stankiewiç, W. Jermalkowiç. Adkazny redaktor KS. AD. STANKIEWIÇ. × Časapis wychodzić z dazwołu duchoŭnaj ulady. × Wydawiec „BIEŁPRES“.

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, ŭawalnaja wul. № 1.